

Тлучкевич Наталія

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк

ЗНАЧЕННЯ СОБІВАРТОСТІ У СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

На сьогодні перед підприємствами агропромислового комплексу України гостро постають питання достовірного формування, розрахунку та відображення в обліку витрат виробництва, які пов'язані із специфікою галузі. Саме правильний розрахунок собівартості продукції (р., п.) сприяє більш ефективному управлінню процесами її формування, покращенню якісних показників роботи підприємства, усуненню причин нереальної собівартості продукції і, відповідно, недостовірної рентабельності її виробництва, що в кінцевому підсумку може бути причиною викривлення фінансових результатів суб'єктів господарювання та застосування невідповідної цінової політики з боку держави.

Відповідно до П(С)БО 16 "Витрати", залежно від ступеня готовності продукції та її реалізації передбачено визначення таких видів собівартості, як виробнича собівартість та собівартість реалізованої продукції, які використовуються у фінансовому обліку, зокрема для оцінки запасів та визначення фінансового результату від операційної діяльності під час складання форми фінансової звітності № 2 "Звіт про фінансові результати".

Однак, з метою надання інформації для управління собівартістю, важливо враховувати вимоги, які висуваються до інформації управлінського обліку: для різних цілей використовується різна собівартість.

Загальноприйнятими видами собівартості, які розраховуються на практиці сільськогосподарськими підприємствами, є планова і фактична собівартість, рідше обчислюють нормативну. Крім видів собівартості існують форми собівартості, а саме: повна собівартість, яка характеризує рівень усіх витрат на виробництво (змінних і постійних), і неповна – характеризує лише змінні витрати.

Протягом звітного періоду вироблена продукція обліковується за плановою собівартістю. Однак, відпускати сировину (готову продукцію власного виробництва), надавати роботи, послуги іншому виробництву варто не за плановою ціною, а за фактичною (виробничою, наближеною до ринкової), яка діє на певний момент часу, адже витрати були понесені і обсяг виходу продукції відомий (наприклад, в тваринництві молоко). Потім, в кінці року вони порівнюються шляхом списання калькуляційних різниць, при цьому різниця в оцінці буде значно меншою. Це призведе до формування більш реальної величини виробничих витрат та покращення ситуації у

наступних періодах, розрахунку дійсних (фактичних, достовірних) показників аналізу витрат і прийняття оперативних управлінських рішень. В іншому випадку собівартість не зможе ефективно використовуватися для прийняття управлінських рішень, що негативно вплине на економіку підприємства.

Тому, протягом року варто визначати наближену до фактичної виробничу собівартість виготовленої продукції, за якою необхідно її обліковувати протягом року, враховуючи сезонність виробництва, технологічний період вирощування, попит і пропозицію на ринку тощо. Крім того, для управлінських потреб таку собівартість по можливості слід обчислювати щомісяця на основі інформації про ринкові ціни на відповідну продукцію.

Повна собівартість використовується не для оцінки активів протягом року, а для визначення та планування ціни на продукцію. Розрахунок повної собівартості є необхідним для підприємств, хоча і використовується лише для потреб управлінського обліку. Така собівартість відображає виробничі і невиробничі витрати, які брали участь у виробництві певного виду продукції та в процесі господарської діяльності підприємства, тому, виходячи із показника повної собівартості, потрібно в першу чергу керуватися при встановленні ціни на продукцію та визначати фінансові результати за місяць, квартал і т.д. як по підприємству в цілому, так і по окремих його структурних підрозділах. Крім того, цей показник дає можливість проводити більш розширений аналіз витрат та собівартості й аналізувати показники роботи кожного структурного підрозділу та підприємства в цілому.

Отже, з метою забезпечення керівництва підприємства детальнішою інформацією про собівартість сільськогосподарської продукції та для розширеного аналізу витрат доцільно в практиці сільськогосподарських підприємств розраховувати: нормативну собівартість – для розрахунку нормативної собівартості та оперативного планування; очікувану собівартість продукції – для прийняття попередніх і оперативних управлінських рішень щодо майбутнього використання матеріальних ресурсів, встановлення ціни на продукцію власного виробництва, планування фінансових результатів та проведення детального аналізу поточних витрат і відхилень від планових даних; виробничу собівартість, за якою слід протягом року обліковувати вироблену сільськогосподарську продукцію (щомісяця, щокварталу); повну собівартість продукції – для цінової політики підприємства.

Чітка та реальна інформація про різні види собівартості продукції дасть можливість аналітикам вчасно аналізувати та прогнозувати економічні показники діяльності підприємства, реагувати, впливати та змінювати їх величину, а для керівництва приймати і планувати ефективні управлінські рішення.

